

SOČA

„Soča“ izhaja vsak petek s in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“; in na starem trgu. — V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Mailing-ovi tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“ na Koronji v Štitsa - vi hiši št. 253 II. nadst.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Isterske razmere.

IZ ISTRE, 21. sept. (Izv. dop.)

Vsi slovenski časniki prinašajo dopise o tužnem, da, pretužnem stanju v Istri bivajočih Slovanov; ali zadosta naša reva ni popisana, ker, ako bi jo hotel kedo naslikati, kakoršna je, moral bi spisati debelo knjigo. Kakor je dobro znano, bivajo trije narodi v Istri, slovenski, hervatski in laški; prva dva naroda sta najbrže starejša naseljenca, in laški se je vrnil v času, kedar je bila Istra pod jarem prišla zmagovalnemu levu sv. Marka v Benetkah.

Da je Istra po tem levu nepopisljivo hudo trpela, znano je vsem, in temu so priča gola rebra celega kraškega hribovja, ker Benetke so potrebovale neizmerno dosti hrastov ne samo za temelj svojim krasnim palačam o bregu velikega kanala, ampak tudi za vojno in trgovsko brodogej. Najhujši udarec so pa oni storili Istri s tem, da so jo jeli poitalijančevati. Najlepša mesta ob obalah jadranskega morja in v sredi Istre so oni posedli in vso kupčijo sebi prihranili. Slovane so pa le nazaj potiskali in imeli jih za robe „schiave“, kateri naj bodo zadovoljni, da smejo obdelavati pusto zemljo in hraniti se s suho močnato jedjo, pripustivši Lahom mastni pridelek oljke in božjo kapljico črnega refoška. Ali ne samo lepa mesta so Lahii posedli, ampak s časom so pridobili tudi najlepša in najrodovitna posestva, in Slovan je zabredel tem više v odvisnost od njih, čem huje ga je sila gnala v dolge. Zadolžen ali podjarmljen — je vse edno. Vsled tega je prišlo tako daleč, da so Lahii gospodje, Slovani pa hlapci.

Gospodje pa govore, se ve da, le svoj laški jezik, in ako hoče hlapec z njimi občeovati, mora se posluževati njihovega jezika. Tako so začeli isterski Slovani že v poznih časih laški jezik lomiti vsakokrat, kedar so zahajali v mesta in so z Lahii občeovali. Gospodje pa, to se razume ob sebi, so tudi gospodarji v šolah in uradnih, in za to je gospodoval povsod njihovi jezik. Nasledek tega bil je ta, da, če je tudi kak Slovan pošiljal v šolo svojo deco, poitalijančila se je tam popolnoma, kar se je morala tem več, ker drugače bi ne bila dosegla služeb in časti. Izobraženi Slovani postajali so toraj Lahii, in od tod prihaja v Istri toliko laških rodbin, kojih imena nas osupujejo s čisto slovensko končnico „ič“, ki se pa še po starem piše „ich“. — Narodnost buditi so jeli še le iz Kranjskega v Istro prišli duhovniki; zato pa so bili

Lahom koj trn v peti, in ker so ti prevideli nevarnost pretečo svoji nadvladi iz prebujenja Slovanov, poiskali so in našli tudi jez tej nevarnosti v tem, da je deželni zbor sklenil občinsko postavo, katera je razdelila celo Istro v velike, tako osnovane županije, da je vsakej središče kako laško gnjezdo, katero pri volitvah občinskih zastopov z uspehom na to dela, da dobivajo Lahii v vsakem starešinstvu večino, in napolnijo morajo malozavedni in zadolženi Slovani plesati le po laški piščali.

Vsled tega pa so tudi v vseh drugih zastopih, pri cestnih odborih, šolskih svetih i. t. d. Lahii ali sami gospodarji, ali imajo vsaj ogromno večino. Ker o učnem jeziku v ljudskih šolah odločuje deželni šolski svet, ki je že sam večinoma laški, in ker ta poprašuje občinska starešinstva, kak jezik hočejo imeti v ljudskih šolah za učni jezik, ne more drugače biti, nego da sklepajo občinska starešinstva in dež. šolski svet, naj bode v ljudskih šolah le laški kot učni jezik. Vidite toraj, kako znajo naši Lahii zvižgano postopati, da tudi v slovenske občine vpeljejo laški kot učni jezik! Da pri takih razmerah ni mogoč razvoj narodnega duha mej isterskimi Slovani, je jasno, in vkljub vsem šolamgostača Istra v narodnem oziru le pusta ledina.

Vprašalo bi se lahko, kako zamore vlada tako kratkovidna biti, da na škodo vselej zvestih Slovanov in na še večjo škodo celokupnosti države podpira dosledno italijanski element v Istri in tako pusti, da se zatirajo Slovani v pismeh razupitega 19. členu temeljnih postav? Na to je lahko odgovoriti. Naši Lahii in Lahioni so jako prebrisahe buče; oni znajo prav dobro izkoristiti vse položaje, posebno pa take, kedar je vlada v Beču v zadregi. Ustavoverne vlade bile so pa dosedaj vselej v zadregi nasproti parlamentarni opoziciji bodi si v drugem, bodisi v tabru ustavovercev samih, in zatoraj so potrebovale zaveznikov in podpornikov mej državnimi poslanci. Isterski državni poslanci so to sprevideli in zatorej podpirali vsa ustavoverna ministerstva; ta so jim pa s tem plačevali ljubav, da so jim pustili, naj doma gospodarijo in Slovane tlačijo, kolikor jim drago. Evo Vam pojasnilo resnično in dragoceno!!

Kako je pa v srednjih šolah v Istri? Nekatere so italijanske; c. k. gimnazija v Pazinu pa je nemška, ker Pazin je po nemško Mitterburg, in ker v Istri ne bivajo le Lahii, ampak tudi Slovani; da je torej ministerstvo pravično tudi Slovanom, vpeljalo je v Pazinu na c. k. gimnaziji nemški kot učni je-

zik!! Sedaj imate celo babilonijo: slovenski deček se nauči od matere po domače kramljati v slovenskem jeziku, v ljudski šoli mu zatepajo štiri in več let v glavo laški jezik; kedar stopi tako v laškem jeziku dresiran v c. k. gimnazijo v Pazin, ga pa na enkrat zaradi enakopravnosti—kedo se ne smeje? podučujejo v nemškem jeziku!

Sedaj lahko sodite, da so slovenski učenci v Istri zelo na slabem, kakor oni na Goriškem in Kranjskem, ker ti se vsaj na ljudski šoli v svojem materinem jeziku podučujejo in še le v pripravljavnici so jamejo šolati v nemškem jeziku, v kojem jih potem podučujejo na srednjih šolah.

Vprašali boste pa, kako bi se dalo pomagati naši revi? Odgovor je le eden: Sama in edina vlada nam more pomagati in nobeden drugi ne.— Toda dosedanje britke skušnje nam dajejo le malo upanja, da se to zgodi, kajti do sedaj se nas je vlada le tedaj spominjala, kedar nas je potrebovala; da se je, opiraje se na našo zvestobo, lažej ustavljala zahtevam „Italije irredente“—neodrešene Italije.—Pomozi Bog v to, da bi bilo sedanje ministerstvo previdnejše nasproti zvitim Lahom v Istri, in da bi se lotilo resnične, odkritosrčno in energično podpirati v Istri bivajoči slovenski in hrvaški narod, ker s tem postavi ono najtrdnejši jez proti pohlepni irredentarijem na obalah Adrije.

Dopisi.

Iz Gorice 25. sept. (Izv. dop.) Bodoči kraj miru in sprave v našem mestu je uže dolgo predmet najhujših peresnih bojev. Čuden kontrast, kakoršnih je vse polno na „tem pregrešnem svetu“.—Zdaj so celo naši mestni zdravniki in zdravstveni svetniki zgrabili za svojega „uma bistre meče“ in si jih dajejo, ali prav za prav m'u jih dajejo—dr. R. A. Rojic-u; da se vse kadi, ker se je predrznil svoje, njihovega popolnoma nasprotno menenje objaviti v poslanici, tiskani v šte. 206 tukajšnjega dnevnik „L' Isonzo“. To R.vo zvedensko menenje, katero smo uže v „Soči“ priobčili, priloženo je tudi prošnji, katero je podpisalo nekda nad 300 odličnih meščanov in mej njimi tudi dr. Rojic sam, v namen, da bi se novo pokopališče še enkrat po zvedencih pregledalo in če se za nesposobno spozna, popustilo.—Ker je večina mestnega svetoval-

Kozlovem robu) proti Benečanom“, v mirnem kakor vojskinem času.

Breiner pa je moral plačati Dornberškim dedičem 61.300 goldinarjev odškodnine, ker je bilo poprej Tolminsko zastavljeno imenovani rodovini. Glede na to, kakor zlasti na verzo zvestobo in mnoge zasluge Breinerjev, uslišal je cesar Ferdinand III. njih prošnjo in jim spremenil 26. februarja 1649. tolminsko gospostvo iz beneficija v alodij, ter, je jim izročil v dedno lastnino, s katero so lahko svobodno razpolagali. Ob enem jim je odpustil kakih 40.000—50.000 goldinarjev, katere bi bili morali še doplačati, da bi imeli popolno pravico uživati gospostvo kakor alodij.

Pa le še dva leti je ostalo Tolminsko v lasti Breinerjev. 18. septembra 1651 ga prodaja grofom Goronini, baronom v Pervacini in Gradiškuti, gospodom v Rubiji in Vilessi. Breinerji izročijo Coroninijem gospostvo in glavarstvo Tolminsko „s prestarim gradom Pockenstein (Kozlov rob)“ z vsemi pravicami in pristojbinami, s pripadajočimi terdnjavami, tergi, vasmi, občinami, hišami, pristavami, travniki, gozdi, ruđečo in černo divjačino, ribnjaki in ribarstvom; z vsemi kancelijskimi pravicami in regalijami, svoboščinami, privilegiji, mitnicami, nižim in kriminalnim sodstvom, in globami; z razsodbami prve in zadnje instancije, z braniteljstvom, s pravico dovoljevati cerkvene praznike, dočevati neutralne kraje, kder se ne sme bojevati, itd. itd.

V tem pismu se menda zadnjikrat omenja grad

LISTEK.

Kozlov rob.

(Konec.)

Gotovo je, da je tolminski grad v toliko različnih vojskah mnogo terpel in da je bilo njegovo ozidje uže močno poškodovano. Ali še bolj ga je porušil hudi potres l. 1511, ki je razsul mnogo gradov po Frijulskem, Krasu in Kranjskem. Kako močno je terpel Kozlov rob, tega ne vemo. Da je bil pa zelo poškodovan, vidi se iz tega, ker so pozneje dovolili goriški stanovi 300 goldinarjev za njegovo popravo.

V drugi polovici XVI. stoletja vladal je zopet velik strah pred Turki po vseh slovenskih deželah. Zato so začeli stare terdnjave povsod zopet popravljati. Nadvojvoda Karol je skrbel tudi za ohranitev in vzdrževanje tolminskega grada. Po njegovem prizadevanju naročili so goriški stanovi tolminskemu glavarju Nikolaju Rašarju, naj popravi terdnjavo na Kozlovem robu in podpirali so ga pri tem z denarjem. Ali zdi se, da se Rašar ni posebno potrudil temu nalogu ustreci. Zato ga povabijo goriški stanovi 26. aprila 1594, naj se opraviči, kako je porabil onih 300 goldinarjev, katere so mu bili izročili za zboljšanje tolminskega grada. Kako se je glavar opravičil, to nam ni znano.

Tudi v drugi beneški vojski l. 1616 mislili so Benečani polastiti se Tolmina. Ceravno je bil poslal general Trautmannsdorf oddelek vojakov pod poveljstvom Lovrencija Tadinija v Kobarid; vendar je prišel 20. avgusta 1616 Camillo Trevigiano z lahkim konjištvom beneškim po podboneski cesti do Kobarida, oropal in zažgal terg, ter prisilil ljudstvo, da je moralo zbežati v gore. Potem se je podal Trevigiano ropaje do Tolmina, kder je mislil ravno tako postopati, kakor v Kobaridu. Ali posadka na Kozlovem robu je pridno streljala na Benečane in s pomočjo Tolmincev pregnali so sovražnika iz dežele. General Trautmannsdorf pa je poslal drugi oddelek vojakov v obrambo Tolminskega

L. 1633 umre brez moških naslednikov Gašpar Vid Dornberški, gospod in glavar v Tolminu. Za ta primerljaj je bil obljubil cesar Ferdinand II. že leta 1626 Maksimilijanu Breinerju, baronu v Stübingu, Ernau in Kammersteinu, da mu podeli gospostvo in glavarstvo na Tolminskem zaradi posebne njegove zvestobe in skerbnega službovanja kot predsednik notranje-avstrijske dvorne kamore. Zato izroči cesar 15. septembra 1633 njemu in njegovim moškim pravnim naslednikom gospostvo in glavarstvo Tolmin z vsemi njegovimi dohodki, regalijami, višim in nižim sodstvom, ribarstvom, občinami, gozdi in z vsem, kar k njemu spada in kakor ga je posedoval baron Dornberg Zraven pa obljubi cesar, da hoče skerbeti za potrebne vojaške stražnike „v prevažnem mejnem gradu (na

stva te pravnjo zavrnila, hotel je dr. R. svoje oddano menenje javno opravičiti.—Mi, rečemo po pravici, smo se čudili d.r. Rojic-u, da se mu je vredno zdelo bobnati na gluha ušesa v mestu vladajoče svojati in to v njenem glasilu, „L' Isonzo“, odlikujočem se po zagriženi pristranosti za vse, kar narekujejo njegovi patroni, —in čudili smo se v prvem trenutku tudi „L. Is.“ samemu, da je sprejel neugodno sodbo slovenskega zdravnika o naredbi mestnega zastopa; pa le v prvem trenutku smo se temu čudili, kajti razvedrilo se nam je kmalo v možganih, da so uže pripravljena strupena žela, s katerimi se bodo zdaj brez usmiljenja v dr. Rojic-a zaganjali — razdraženi seršeni.

Naj se nam ta oster izraz ne vštova v naglavni greh; a zares prav tako se nam je zdelo, ko smo brali v naslednji številki municipalnega „Moniteur“-ja članek, v katerem pobijajo nekateri goriški zdravniki dr. Rojic-ovo menenje, kakor bi videli iz štrhola pribrenčati sršenji roj in zagnati se v nepoklicanega dražljivca. — Dr. Rojic je v svoji poslanici mirno in objektivno razložil svoje menenje, nikogar ni žalil z najmanjšo besedico—najmanje pa kacega kolego. — Mestni zdravniki pa in zdravstveni svetniki so v svojem oboroženem članku strastno popadli ne samo stvar, ampak tudi osebo—raztrgati so hoteli obe na drobne koščke in menijo tudi gotovo, da so svoj namen popolnoma dosegli; a na javno menenje je naredila njihova vseskozi nedostojna objava ravno nasproten učinek.—Kedo bo verjel takej sodbi, katera očitno razkriva v vsakem stavku razdraženost nad nasprotnikom? Resni miselci ne izvajajo resnice iz nje—ampak vse kaj drugega.

V dostavku k omenjenemu članku, v katerem obče spoštovani zdravnik dr. Jak. Gentilli potrjuje, da se v znanstvenem oziru, kar se tiče stvari, popolnoma vjema z menenjem svojih kolegov, berejo gg. mestni zdravniki in zdravstveni svetniki lahko mej vrstami ostro obsodbo svoje nedostojne polemike.

Mi se ne moremo in maramo spuščati v nadrobneje stvarno razpravo te zadeve, ker nismo večaki; tudi ne dajemo prav ni dr. Rojic-u, niti njegovim nasprotnikom; le to pravimo, da ima vsak pravico, svobodno svoje menenje objaviti, ker vtegne biti tudi pri navskrižnih menenjih v vsakem kako zrelo resnice. A v razpravah tako resnega zadržaja gotovo ni strast na svojem mestu in posebno—menimo—se ne spodobi mozem znanstva, doktorjem, javno očitati kolegu—kateri je nasprotnega menenja, da se laže, da zapeljuje, da zlorabi svojo akademično dostojanstvo itd. Za tako polemiko res nemamo družega, nego znani pater Greuterjev—medmet.

Kar se tiče pokopališča, imamo opraviti z dognano stvarjo. Vsaki Goričan ve, da je bila na tistem mestu, kder je zdaj uže obzidan prostor za naše kosti, zelo močvirna senošet, da je cela tista stran najvlačnejša v bližnji mestni okolici, da so o začetku dela izkopavali cele mrtvaške glave in kosti—ostanke mrličev še iz dobe francoskih vojsk, da je skoro tikoma pokopališča potočič ali če hočete, jarek, kojega voda se izliva v naš Korenj itd. a kaj pomaga vedeti vse to in še Bog ve kaj: Municipalna stranka je še premogočna in je privéla stvar tako daleč, da skoro ne more nazaj—in „dove la forza colla ragion contrasta, la forza vince, perchè ragion non basta.“ Tr.

Iz Volč 21. sept. (Izv. dop.) Ako se nam je ščem hvaliti, smemo se pač v prvi vrsti pobahati z merzlo studenčno in gorko kopalno vodo — koji sti nam privabili v letošnjem toplen poletji mnogo odlič-

na Kozlozem robu. Gotovo je bil že takrat zelo razpadel in morda že ne nihče več stanoval v njem. „Casa zob“ znesel se je tudi nad njim in minljivost vse moči in slave, sploh vseh stvari, pokazala se je z novo. Blizu 800 let je bil tolminski grad eden najimennitnejših krajev na Goriškem. Prestal je mnogo nezgod, zlasti hudih potresov, odbil je mnogo sovražnikov, ali bil je tudi velikokrat premagan. Zdj pa se je sesúl v razvalino in nihče več se ne zmeni zanj.

Bazvalina Kozlovega roba pozna se še prav dobro. Grad je bil okroglo podolgate podobe se štiri stolpi in zavzemal je skoro ves prostor na temenu okroglega hribečka. Grajska kapelica je stala na zahodni strani. Na nasprotnem koncu je stalo močno uterjeno dvorišče, skozi katero je peljal glavni vhod v grad. Ondi stoji tudi jetniški stolp, ki ima še celo streho in na sredi okroglo jamo, v katero so baje metal jetnike. O tem stolpu pripoveduje ljudstvo še mnogo strašnega (prim. Glas 1874, št. 42—50). Zunanaj glavnega poslopja vidijo se ostanki več drugih sprednjih terdnjav, ki so imele zlasti namen zavarovati pot v grad. Ta pot se zelo vije in večkrat zasuje okoli hriba, predno dospe v dolino. Okoli znožja hribovega vidijo se ostanki drugega zida, ki je imel beržkone le pomen navadne meje. Med ozidijem grada na Kozlozem robu se nahaia zdaj mala senošet in razvaline obdajo okoli in okoli visoke smerke, tako da se od daleč ne vidijo.

ne mestne gospode v prijazno našo vas. Bilo jo tukaj zares, kakor v kakej mali kopelji, samo vsega konforta in luksusa ne, za to pa tudi ne navadne kopeljske draginje. Sicer pa smo vstrezali, kolikor smo mogli in gospoda nam je s prijaznostjo odvracala in seveda tudi s poštenim plačilom, tako da je bilo vsem prav—nam in gospodi. In zares nam ne mine tako precej iz spomina prijazno občevanje olikanih meščanov s priprostim kmečkim ljudstvom. Nastopivši mesec september nam je žalibog odgnal drago gospodo na dom, ali nek drug nenavaden gost čedne pripravne rašče, z rudečim pokrivalom, sé sabljo prepasan prišel je k nam; vse ga je srpo gledalo, staro in mlado le o njem govorilo. N. kateri so terdili, da je Turek, drugi Grk, a v nedeljo 7. sept. bila je radovednost vseh vpokojena, ko smo v cerkvi z lece slišali: Zenin je g. Anton Palioka, stotnik turške žendarmrije iz Škutari v Albaniji, katoličan prost; nevesta pa Ivana Nep. Podreka i. t. d. iz Volč, ta par se danes oklicuje z dovoljenjem više duhovske oblasti prvič in drugič. Citatelj dragi! kaj se ti zdi? kaj ne, da imamo v Volčah še kaj družega, nego le dobre frišne vode?—11. t. m. bila je poroka nenavadne dvojice, povabljenih je bilo precejšnje število nevestinih sorodnikov k svatbi, v nje rojstni hiši.—Kotije povabljenecv drdrate so po našem selu, vse je bilo veselo in prav židane volje.—

Preteklo nedeljo 21. t. m. odrinil je naš Albanc z mlado nevesto v svoj domovni kraj. Pred odhodom zbralo se je pred hišo odhajajočih mnogo ljudi, da bi nevesto pozdravili. Posebne tuge ni bilo videti na njenem obrazu. Ko stopi v kočijo, ki jo ima odpeljati v daljne kraje — pozdravljajo jo sočutno vsi veščani: Z Bogom! z Bogom! A marsikatera ženica si je mislila: Bog ve, ah bodeš še kedaj pila naše dobre studenčnice! Občinar.

Iz Šmarje 23. sept. (Izv. dop.)
(Uboštvo;—volitev župana ustavljena;—instalacija;—tatvina;—učitelj.) Kakor beremo iz ministerijalnih poročil kmetištvu, more se malokatera provinca v Avstriji sé splošno dobro letino letos ponášati, najmanj pa Dalmacija in Primorsko. Primorci in med temi posebno vipavski Šmarjenci so letos tako nesrečno zadeti, da ne bodo mogli ne živeti ne umreti.

Znano je, da glavna pridelka pri nas sta sadje in vino; a prvo je pomladni mrz uže v cvetju pokončal in drugo, katero je kmetu še precejšnje upanje dajelo, pa pogubonosna toča v noči 17. avgusta potomastila. „Da bi uže kaj kisave bilo,“ sliši se kmeta tožiti, „a tudi te ni.“ In res tudi te kakor družega ne bo. Šmarje je letos brez kateregakoli pridelka; vsled splošne slabe letine brez zaslužka, a poleg tega zadolženo, z davki in drugimi občinskimi bremenami preobloženo. Še „braniške ceste“ maujka!

Žalostno kmetovo stanje — obupni pogled v bližajčo se zimo!

Imela je biti 14. avgusta volitev župana. Zbrano starešinstvo željno pričakuje glavarja, kateremu se je jelo tudi uže dostojno kosilo pripravljati, a mesto njega pride poročilo, da je volitev ustavljena.

Bili so namreč nekateri po gosp. županu proti postavi od volilne pravice odstranjeni. Ti naredé protest, katerega hočejo pri županu samem vložiti, a ta jih odverne in nekda ne posebno vljudno, vsled česar se spletejo lahko še kake nevshečne homatije.

Ker sem uže tu, moram pa z nekako radostjo objaviti, da naše ljudstvo ze zaveda, začelo je spoznavati, kedo ima srce za nje in kedo ne, ter se odvraca od neke gospode, katera zasleduje v vsem samo sebične namene; ono se oklepa raje svojcev, kateri sicer niso Bog si ga vedi kako učeni pa jim bije gorko serce za blagor in povzdigo ljudstva -naroda svojega.

Udobilim smo v Šmarje za dušnega pastirja obče spoštovanega g. Andreja Brezavščka bivšega dekana v Divinu. Ljudstvo slišavši, da je blag, po vsem dober in naroden mož, sprejelo ga je veselo. Pervi pa, kateri so mu to čast skazali, bili so oni, kateri so mu nezaupnico poslali. Gosp. dekan imel je baje po sv. Evangeliju — nad temi zgrevanimi več veselje, nego nad 396 nedolžnimi.

V nedeljo 14. t. m. bila je instalacija, katere se je deležilo mnogo častite duhovščine in družega ljudstva.

Ciganje so vzeli 20. t. m. zjutraj iz le priprtega hleva g. Bandel-a janca v vrednosti 15. gl. in nekaj perila, katero se je čez noč zvanaj sušilo. G. Bandel jo mahne hitro s konjem proti Sežani, a tator ni mogel zaslediti. Tudi grozdje, kjer ga je kaj, zmanjkuje, a po njem stikajo baje domači ljudje.

S. prihodujim šolskim letom vdobimo vendar enkrat v Šmarje učitelja. Težavna naloga ga čaka; orati bo moral terdo ledino v zanemarjeni šoli, v cerkvenem in narodnem petji. Tudi med ljudskimi strankami zadel bo večkrat na neprijetnosti, a to ga ne sme strašiti.*) Sé železnim značajem, neprenehljivo pridnostjo premagal bo v kratkem vse težave in potem zadovoljno gledal, od ljudstva spoštovan sad svojega truda.

*) Tudi ni treba, da se učitelj vika v domače strankarstvo; on je učitelj za vse in mora tedaj skrbno paziti, da se obrani nad vsemi.

Iz Trsta 23. sept. (Izv. dop.) (Severna luč na Dunaji; — koalicijsko ministerstvo in državni zbor; — Novi namestnik; — odlikovanje; — ribje tržišče; — izpred porotnikov).

Da bi se videla v novejem času severna luč na Dunaji, o tem ni poročal še noben časnik in tudi najlokalnejši dunajski list, kateri navadno vse vidi, vse sliši, vse ve in o vsem poroča. mnogokrat tudi o takih stvareh, katerih ni v istini ne videl, ne slišal, ne zvedel, ampak si jih je samo izmislil, da napolni svoje predale s pikantnimi novicami, — tudi noben takih listov ni priobčil vesti o severni luči na Dunaji. In vendar jo vidijo te dni, jo gledajo, strme v njo radovedni, zija lasti Dunajčani — namreč v ono prusko severno luč, ali bolje prusko solnce, katero razširja svetlobo svoje diplomatične modrosti po vsej Evropi in okolo katerega se sučajo vsi drugi državniki današnje dobe, kakor zvezde večje ali manjše vrste okolo pravega solnca. Knez Bismark je prišel preteklo nedeljo na Dunaj in ostane tam do četrtega. Ves dunajski Izrael leži na kolenih, vse židovske uovine so polne navdušenega klečeplaztva, vse hiti salemelekovat pruskemu solncu.

Da ima Bismarkovo potovanje na Dunaj znamenit pomen, kedo bi o tem dvomil? A kolikor se trudi avstrijsko in inozemsko časopisje raztolmačiti ta pomen — težko je zanašati se na dotične sodbe — prerazlične so, navskrižne in sem ter tija tudi prav smešne. Posebno smešne in če hočete celo hudobne so pa one, koje so skovali tisti ustavoverni organi, kateri pod krinko avstrijskega ustavoverstva pota gladijo velikonemštvo in se zagriženo zaganjajo zoper vse poštene namere pravih patrijotičnih državnikov, koji žele spravo dognati mej avstrijskimi narodi. Tem takim pomenja shod državnih kancelarjev Bismarka in Andrassy-ja na Dunaji — jez zoper panslavizem. Dasi v svojem notranjem niso prepričani, kriče vendar, da se mora v Avstriji nadvlada ohraniti Nemcem za to, ker Slovani iščejo svoje težnje zvanaj države in Bismarkov pohod jim daje poroštvo, da se njih hinavsko sumničevanje sponese. — Avstrijski Slovani, akoprur do danšnje dobe v mnogem oziru prezirani, bili smo vendar vselej tem zvestejši čuvari avstrijski staroslavni kroni, čem huje se je majala v nevarnih časih. Zgodovina nam daje o tem častno spričevalo in oprti na to odgovarjamo na natolcevanje svojih nasprotnikov samo z odločno terjatvo, od katere ne nehamo nikdar več: Enake pravice, enake dolžnosti; mi nečemo ni zatirati, ni zatirani biti ni v narodnem razvoju zavirati, ni zavirani biti; enakopravnost naj velja za vse. Če vlada dejansko izvéde zlato geslo „justitia regnorum fundamentum,“ potem nas najde Avstrija vedno pripravljene, iskreno sodelovati „viribus unitis“ za države blagor in slavo.

Dan na dan se pričakuje cesarsko pismo, katero ima sklicati državni zbor. Vladne predloge so nekda uže dogotovljene in tudi prestolni govor, s katerim se slovesno odpre zborovanje, bil je uže v ministerskem svetu razpravljan. Levica in desnica poslanske zbornice, dasi vsaka med seboj razcepljena v več klubov, bosti vendar skoro v enakotežju, tako, da se še nič prav ne more vedeti, katera bo štela par glasov več od druge. Soditi po uradnih in poluradnih organih prizadevala si bode Taaffe-jeva vlada, kot pravo koalicijsko ministerstvo, izkoristiti to enakotežje v tem zmislu, da združi iz obeh strank vse z merne, zares patrijotične elemente k složnemu, plodonosnemu delovanju. To je lepa plemenita namera; a kje je tisti genij, ki jo izvéde v avstrijskem, mnogojezičnem labirintu? — Ustavoverni listi, kateri so, ni še tako dolgo od tega, zagovarjali osnovo tako zvane „Reichspartei“ — izneverili so se po Linskem shodu popolnoma tej ideji in iščejo, kako bi razrušili desnico poslanske zbornice, še predno je prav ustanovljena. Na Poljake so naj bolj računili; a pri shodu desničarjev, kojega je bil sklical te dni grof Hohenwart na Dunaji, bili so tudi ti dostojno zastopami in zdaj, ko je sklenjeno, da bode desnica v glavnih vprašanjih kompaktna ostala, nemajo ustavoverci druge tolažbe, nego — da je ta stranka za kak glas vedno še v manjšini in da tedaj nikakor ne bo mogla zmagati sé svojimi težnjami in terjatvami. Mi pa pravimo, da je na desnici pravica in ta mora zmagati tem brže, čem t.dnejše bo stranka skupaj držala. —

Toda vrnimo se k domačim stvarem. Preteklo saboto zvečer se je pripeljal z brzovlakom novi namestnik, nj. e. gosp. Sizinij baron pl. Pretis-Cognado. Na postaji so ga sprejeli načelniki viših oblastnij, naslednje dni pa so ga pozdravljale razne deputacije, kakor je to pri enakih slučajih običajno. Sprejemaje deputaciji tukajšnje trgovske zbornice in mestnega zastopa poudarjal je gospod baron v svojih odgovorih na dotične pozdrave posebno važnost našega mesta kot trgovski emporij in je obema čestital zastran naprave novih glavnih magacinov, kateri vtegnejo izdatno pripomoči povzdigi in razvoju tukajšnjega trgovskega prometa. Gospod namestnik se je v svojih govorih skrbno ogibal vsega, kar bi vtegnilo kuličkaj zadevati nevshečne občinske in socialne razmere našega mesta v nedavni preteklosti. Kot narodno-gospodarski veljak je j.sno povedal, da hoče izpolniti svoje dolžnost, v narodnem in sploh državno-

pravem oziru pa ni pomolil rogev iz svoje politične polzeve hiše. Moža sicer uže poznamo; a kot namestnika v sedanji, še nejasni Taaffejevi dobi sodili ga bomo po dejanjih.

Ponosni, kaj ne da? goriški Slovenci, da Vam je presv. cesar odlikoval rojaka, in kako odlikoval! Jaz menim gosp. c. k. deželnega šolskega svetovalca Antona Klodič-a*), kateri je te dni dobil zaradi svojih velicnih zaslug za šolstvo red železne kroune 3. vrste. Ker je s tem redom združena pravica do dednega plemstva, postane gosp. Klodič ustanovitelj plemenite rodbine čiste slovenske krvi. Ob enem ž njim je odlikovan ravnatelj koperskega učiteljskega, g. Revelante, s križem Franc-Jožefovega reda. To so žarki, rekel mi je nekdo te dni, katere je zapustila za seboj zvezda repatica, ki se je ravnokar vtrenila z našega neba. Če se ne motim, menil je bar. Pino-a.

Tudi v Trstu je sprevidel sledujoč mestni zastop, da dosedanja tržišča za ribe, zelenjade i. dr. niso niti dostojna za veliko trgovsko mesto, niti v zdravstvenem oziru priporočljiva. Za to nam je preskrbel najprej pokrito ribje tržišče in zdaj pretchtava tehnični odsek — in za njim premlevajo vsi tukajšnji listi vprašanje, kde naj bi se napravila javna pokrita tržišča za zelenjado, sadje in drugo. Glede te naprave stopa veliki Trst za majhno Gorico. (Oho, prosimo! stavčeva opazka.) Ker je neki list poročal, da je stalo ribje tržišče znameniti znesek 70.000 gld., kar se je meščanom, seveda, preveč zdelo, prašal je mestni svetovalec Ventura v zborovi seji župana, ali je to res. Župan je odvrnil, da je bilo sprva odmenjenih za to delo 30.000 gl.; vsled poznejega sklepa, določivšega železno streho in tlak iz belega kraškega kamenja, da se je dovolilo še 8500 gl.; za dodatna dela da je nakazal mestni zastop pozneje še 4900 gl. — vsled česar da ne presegajo stroški za to stavbo 43.000 gld. — V tem znesku pa ni vračunjena cena prostora in kolikor se je potrosilo za hišo, ki se je morala sezidati na zamenjanem prostoru za c. k. pilote. — Tedaj ni močno zgrešil list trdivši, da stane novo ribje tržišče 70.000 gld. Tout come chez Vous!

Dne 19. in 20. tek. meseca je sedela pred našimi porotniki četvorica prebrisanih dolgoprstnečev, katerim se je tatvina uže prirodila. Jakob Pipan, imenovan Turkov ali Karboner iz Tomaja na Krasu, 42 let star, oženjen, Ivan Železnik iz Kožane na Pivki, 40 let star, oženjen, Anton Sušelj iz zgornje Kožane, 29 let star, oženjen in France Fugulin, imenovan Orbo, 30 let star, vsi bivajoči v Trstu kot fakini, in vsi uže kaznovani zaradi tatvine, obdolženi so mnogih novih tatvin, katere so v zvezi mej seboj doprinesli. Kradli so obleko, hišno opravo, živež in sploh vse, kar jim je prišlo pod dolge prste; v tem plemenitem roko delstvu pa sta jih prav uspešno podpirala Marija Sušelj, rojena Cok iz Lokve na Krasu (žena Antona Sušelja) in Jakop Stok od sv. Antona v koperskem okraju, — katera sta poskrivala in prodajala pokradeno ropotijo. — Zaradi mnogobrojnih tatvin stavila je sodnija porotnikom 15. vprašanj, na katera so večinoma soglasno pritrjevalno odgovorili. Bili so tedaj prvi štirje krivi spoznani zločina tatvine, druga dva pa tatvinske deležitve in obsojeni: Jakop Pipan na 6 let, Ivan Železnik in Anton Sušelj vsaki na 8 let, France Fugulin na 5 let trdega, poostrelega zapora, Marija Sušelj na eden mesec in Jakop Stok na 2 meseca zapora. Naj v miru počivajo blage dušice!

Politični pregled.

Z DUNAJA. S cesarskim pismom od 22. tek. meseca je sklican državni zbor na dan 7. oktobra t. l. — Ker je več udov gosposke zbornice pomrlo, imenoval je cesar 18 novih in sicer 14 dosmrtnih in 4 dedne.

Knez Bismark z družino in spremstvom je prišel na večer 21. t. m. na Dunaj, kder se je mudil 4 dni. — V ponedeljek se je dogovarjal poldrugo uro z grofom Andrassy-jem in njegovim naslednikom, baronom Haymerle-jem, potem je bil 3/4 ure pri cesarji. A tudi cesar ga je obiskal na stanovanji in se je mudil pri njem pol ure. Istega dne je bil Bismark na obedu pri cesarju v Schönbrunu, v tvorek pa pri grofu Andrassy-ju, kder so bili tudi vsi naši in skoro vsi ogerski ministri. Sploh je cesarski dvor in so avstrijski državniki, to- in unstranlitavski močno odlikovali nenavadnega gosta, kojega misija ima brez dvoma znamenit pomen. Novine ugibajo mnogo o tem pomenu; a kedo prodere mreže diplomatskih skrivnosti? — Najbolj se veselé Bismarkovega pohoda ustavoverni listi, kateri sodijo, da se Avstrija in Nemčija družiti

*) Motite se; gosp. Klodič ni prav goriški rojak, ampak je beneški Slovenec, rojen pri Klodičih tikoma avstrijske meje blizu Livka nad Kobari-dom. Op. ured.

zoper severnega medveda in da je avstrijsko-nemško prijateljstvo najboljšje poročstvo za to, da se ne izvedejo terjatve avstrijskih Slovanov. — Upajmo, da to veselje ne preživi prihodnje državnozbornske sesije.

Kakor poročajo včerajšnji dunajski listi vtrdila sta Bismark in Andrassy prijateljske zveze med Avstrijo in Nemčijo s tem, da so zdaj dogovorjena znamenita polajšanja v tarifah glede kupčijskega občejanja mej sosednima državama. Mi pa pravimo: Timeo Danaos et dona ferentes. IZ LJUBLJANE. Včeraj popoldne so se pod predsedništvom g. dr. Jan. Bleiweisa narodni kranjski poslanci posvetovali o postopanju slov. državnih poslancev v bodočem drž. zboru. Prišli so k shodu razen v Ljubljani stanujočih tudi vnanji poslanci gg.: Svetec, Detela, Šavnik, Lavrenčič; izostali so po raznih opravkih bili zadržani, pa v pismih izrekli, da se bodo popolnoma ravnali po sklepkih shoda. Sklenilo se je, da naj slovenski poslanci vlado podpirajo, če bode res dejansko pravična vsem narodom in po izvršilnih zakonih 19. člen ustave resnično izpeljala.

V LEVOVU je bil dne 22. t. m. dr. Smolka izvoljen za državnega poslanca z 1501 glasom izmed 1529. Izvoljenec je znan kot prvi slovenski patrijot in ne samo kot Poljak.

V ZADRU so dne 18. t. m. izvolili dr. Klaič-a enoglasno za državnega poslanca namesto Pavlinoviča, kateri se je tej časti odpovedal.

ČESKI narodni poslanci so v shodu dne 23. t. m. v Pragi sklenili z veliko večino glasov, deležiti se držav. zbora. Knez Schwarzenberg se je odpovedal drž. poslanstvu.

NEMSKI cesar potuje te dni po Elzaru Lotaringiji; povzdavljajo ga povsod z uradno navdušenostjo.

Domače stvari.

Nadvojvoda Rajner je došel sinoci v Gorico, da ogleda tukajšno garnizijo; vojaška godba mu je pred stanovanjem svirala.

Deputacija mestnega zastopa goriškega se je pod vodstvom župana d. r. Deperis-a pretaklo sredo poklonila novemu namestniku v Trstu, baronu Pretis-u. Tudi deželni glavar, d. r. Al. vitez Pajer je istega dne pozdravil gosp. namestnika.

Na vinorejski kongres na Dunaj sta šla iz Gorice drž. poslanec prof. Coronini in prof. Povše.

Kako se odpisuje davek vsled škode po toči? Lansko leto je toča neusmiljeno potokla ročijska in doblarska polja na Kanalskem. Komisija je prišla kmalu na lice kraja in je spoznala, da je uničen ves pridelek. A do dan danes še ne vedo posestniki za nobeno polajšanje, mariveč so morali lani in morajo letos plačati ves davek brez odbitka in eksekutor izpolnjuje vestno in strogo svojo dolžnost ne gledé na to, da posestnik nima kje jemati, ker ni ničesar pridelal. Operat, po katerem bi se imeli davki vsled škodi po toče deloma odpustiti, nekda še ni dogotovljen; gospodje čakajo najbrže dobre letine. Enaka, slišimo, se godi tudi Pervačkovec. Bog se usmili ubozelega kmeta — ko je treba od naših gospodk ne milosti ampak postavnega polajšanja tako dolgo čakati!

Nesreča. Sinoči ob 10. uri je stala na Travniku kočija bogatega trgovca Vökl-a iz Tersta. Gospodar pa še jeden drugi stopita na voz, strežaj pa zadej, konji potegnejo in revež sluga pade vznak na tlak tako nesrečno, da si je nogo zlomil in se na glavi hudo potokel. Odnegli so ga v bolnišnico.

Zabavljal je neki italjanski mazač „dohtar (?) vseh boleznii“ ne davno na javnem trgu v Tržiču (Monfalcone), kjer je svojo „znanost“ prodajal, čez neki slovenski trg. Nam je ta trg znan, če tudi ga oui šarlaban ni imenoval, ker so ga zapodili in mu niso dovolili, da bi pametne tržane sé svojo elektriciteto zdravil.

Na Matere božje dan smo ga videli z njegovo „botogo“ (kočijo) v Mirni. Zato pa opominjamo naše ljudi, naj ne hodijo onemu na limanice, kateri čez naš narod zabavlja!

Iz Voič nam piše prijatelj: Neki kmet iz naše vasi imel je na paši v senožeti kravo, katera je imela teletiti. Misleč, da prihaja nje čas, prižene jo te dni domov in ker je skrban, kakor je skrba cela njegova družina, pazi celo noč v hlevu; a krava je le mirno ležala. Drugo jutro odpravi se kmet z družino v ravno tisto senožet aruske polrat, ker je tze

čas, da se domov spravijo. Odhajaje prosi sosedovega sina, naj pazi v hlevu, morda bo krava teletila. A kako se začudi, ko pride v senožet, in začuje telečji glas! Išče in najde v germovji mlado telice, katero je ista krava, uže prejšnje jutro na senožeti storila. Kmet je vzdigne in nese naglo na dom, kder se zdaj oba dobro počutita mlado in stara.

Da bi ne bil šel kmet tistega dne v senožet, morai bi bil še precej dolgo paziti v hlevu, da mu krava teleti. K.

Umor in samomor. V nedeljo zjutraj se je hipoma razširila po Ljubljani vest, da je sluga pri kranjskem deželnem odboru umoril svojega sina in sebe. Njegova dekla, ki je prišla zjutraj iz cerkve, je našla sobo, kjer je stanoval Hofman sé sinom, zakleneno. Trkala je, a zaman. Jelo jo je skrbeti in šla je po ključavničarja, da je odprl vrata. Strašen prizor! Na vratih je bil obešen štiriletni sin, a na kljuki za obleko ob steni je visel Hofman. Oba sta bila uže mrtva. Deček je bil močno opraskan, kar dokazuje, da se je branil okrutnemu očetu. Obe trupli so prenesli v mrtvašnico. Hofman je bil še le 43 let star, uže dvakrat vdovec, in pripoveduje se, da bi se bil zopet rad oženil, ali da ga dotična ženska nij marala. To je baje uzrok temu groznemu činu. Slov. N.

Hajdrihovi „Jadranski glasovi“. Kedor pozna I. delo „Jadranskih glasov“ prerano umerlega skladatelja Ant. Hajdriha, gotovo radostno sprejme voselo poročilo, da je prišlo na svetlo II. delo „Jadranskih glasov.“*)

V II. delu je 5 zborov, 1 peterospjev in 6 četverospjevov. Izmed zborov se odlikuje posebno Cagnarjeva „Hercegovska.“ Po koncertu, pri katerem se je bila pela „Hercegovska,“ me je prašal vešči gospod: „Wer ist denn dieser Hajdrih?“ (kedo pa je ta Hajdrih?). Ko mu kratko popišem njegovo življenje in — konec, izreče: „also ein Talent“ (torej talent).

Boljše in krajše kritike o Hajdrihu ni potreba! Pod Hajdrihovim vodstvom so peli v Trstu Lenoto „naše devo“ v „Hercegovski“ samo enkrat sé zborom, potem pa zmiraj le v četverospjevu, kakor mi je pravil g. M. V., znani basist teržaškega kvarteta. Odpadle bi s tem večinoma „neljube napake“, ki so se „vrinile“ v to pesem. (Zali-bog ima g. Fr. Hlavka prav, ko piše v „Slov. Narodu“ 21. sept. t. l. št. 217 takole: „sicer so se sem in tja neljube napake vrinile, ali pri tacem delu, ki se stavi in tiska daleč od urednikovega doma, na tujem, se temu ne more izoguiti.“)

Šaljivi zbor: „Petelinčkova ženitev“ bo dajal predpustnim zabavam mnogo soli.

Izmed četverospjevov sta v goriški čitalnici prav posebno dopadala Koseskega „Perva ljubezen“ in „v sladkih sanjah,“ kakor tudi peterospjev „Sirota.“

Kedar se bodo še druge ostale prepevale, bodo, mislim, tudi druge dopadale. Težko je pa reči „ta ali una pesem je naj lepša.“

Poslušalec ima svoja ušesa, pa tudi svoj okus. Zatorej opustim muzično kritiko tem več, da se mi ne pripeti kaj enacega, kakor se je pripetilo nekemu, ki je posamezne pesmi I. zvezka „Jadranskih glasov“ klasifikoval po šolski navadi sé številkami 4, 5 in tudi 6. Svet, seveda, je pa drugače sodil.

Omeniti moram, da se mi ne zdi opravičena terditev g. Fr. Hlavke „da je dal H. svoje najboljšie skladbe v prvi zvezki,“ ker je rajni Hajdrih „mej svojimi skladbami gotovo dobro prebiral in izbiral“ tem menj, ker je večina skladb II. zvezka beli dan zagledala še le, ko je I. zvezek vže romal po svetu. Upam da mi ne zameri g. Hlavka zaradi te opazke, če tudi pride iz Gorice, posebno še, ako mu povem, da se nisem utikal v nobene prepire, ki so bili „pred kratkim objekt javnega razpravljanja.“ Da bi se bil izrazil g. Mugnone: „kompozicija je narodno-slovenska itd.“ se mi čudno dozdeva, ker ga poznam kot prav pametnega moža. Sploh pa meni vsa ta zadeva ni znana. Mi starejši živimo tukaj v Gorici prav mirno, kar vsem drugim tudi iz serca privoščimo. Ako se pa hoče kdo naših ali drugih speči, naj se! Obžalovati je le, da časopisi nekoliko zakrivijo, ker take „poslanice“ sprejemajo. Vsaka zadeva se da obravnovati, pa tudi poravnati z hladno kervjo. Če kdo „ni priljubljen“ v Ljubljani, je lahko priljubljen kje drugod.

Gluck je imel v Parizu svojo stranko, Piccini pa svojo. Rabsodil je pa svet, ko je Gl. „Iphigénie en Tauride“ leta 1779 triumfovala (Mus. Conv. Lexikon zv. 73. 74. str. 100).

Povsod se nabaja kaj gnjilega, **) „ali pravični

*) Dobiva se II. delo ali zvezek v jako lični obliki po 1 gl. 20 kr. pri g. V. Kosovelu v Černičah pri Gorici in po uljudnosti gg. „Kavčič et Feršič“ v Gorici.

Op. ured. **) Da je moral rajni Hajdrih začasno učiteljevo službo v Rodiku sprejeti; da si slov. muziki (Jenko, Fr. Vilhar) na tujem svoj kruh iščejo; da biva sedaj Fr. Gerbic v Cerkljani ko so tuje v Ljubljani v „šoli in cerkvi“ (kakor je pisal dopisnik iz Borovnice te dni v „Slov. Narodu“); da se „vekih sedem vlaških let prilika prikazuje govoriti o izdelkih sinov naše Muzike“; da imajo vabila na naročbo (Jenko, Gerbic in dr.) tako nevspešne rezultate; da „so krivi, razni odnošaji“ ker se niso pele Hajdrihove pesmi v ljubljanski čitalnici diši nam tudi močno po gnjilem. (Op. ured.)

lemizovati zoper zedinjenje Slovencev. Čujte! kako se začena oboroženi članek „Utopie slovencev“ v večerajšnji številki 220: „Znano je, da so se narodni agitaciji, ki se je vzbudila v novejšem času mej kranjskimi Slovenci v namen, da bi močnejše naglašali svoje avtonomne pravice nasproti ponemčevalnemu centralizmu, pridržali tudi nekateri zaani rovarji naše dežele. — Znano je tudi, da je tem segretim glavam, katera se ponasajo z imenom mladih Slovencev, ideal ustanovitev tako zvane velike Slovenije, katera bi imela obsegati zraven delov Štajerskega in Koroškega tudi naše Primorje, in da bi moral v tej novi deželi absolutno vladati v uradih in solah „sladek slovenski jezik“ itd.

Na to nas ljubeznjivi „L'Isaozo“ še malo poboža, češ, da imamo sicer pravico razvijati svojo narodnost, pa... in zdaj mahne in maha če dalje huje, da iskro odletajo prav tako, kakor takrat, ko se je Don Quixotte boril z veterico. — Za Boga svetega! kje pa je v novejšem času tista strastna agitacija za veliko Slovenijo, kje so tiste segrete glave, ki se za njo bojujejo, kje so tisti možje ali listi, kateri zahtevajo, da ima v vseh uradih na Primorskem vladati samo slovenski jezik, naj je uže sladek ali gorjup? — Imenujte nam jih, nu, perespi vitezi cenjeni! Mari ste se pa le splasili iz hudih sanj? naslikala vam jih je razburjena fantazija? Saj se sploh govori, da lakota razdraži fantazijo in ker je Vaš list, kar je po vsej Gorici znana stvar, gradiva silno lačen, ni čuda, da.....

G. Jakob Arcon, rodom goriški Slovenec, za barona Conrad-Eybesfelda komisar pri ljubljanskej deželni vladi, je minoli mesec zapustil Sinj, kjer je bil osem let okrajni glavar, ter se podal v Zadar, kamor je premeščen za svetovalca pri dalmatinskem namestništvu. Pred njegovim odhodom so sinjanje njemu na čast v očiščeni dvorani priredili svečano večerjo, katere so se deležili vsi odlični krogi Sinjskega mesta in okraja. Cela vrsta govornikov je slavila g. Arconove zasluge, posebno za šole, pred vsem pa njegovo, strogo nepristransko in zakonito uradovanje. Njegova pravičnost mu je mej prostim ljudstvom pridobila ime „pravičnega Jakoba“, siromaki pa se bodo še dolgo hvaležno spominjali njegove neskončne darežljivosti. — Menda ni mnogo okrajnih glavarjev, katarim bi narod dal tako spričevalo. „Sl. N.“

Zaradi goveje kuge, katera se je pokazala zdaj uže tudi v Vidmu, Bukovici in Rezi, je deželna vlada kranjska prepovedala živinske semnje v področji okrajnih glavarstev: Ljubljane, Litije, Krškega in Rudolfovega. Sploh se néma nikjer prodajati hrvaška goved, ker je dokazano, da je kuga zanesena bila spet iz Hrvatske; za vso Kranjsko veljajo določbe zakona o goveji kugi, označene v §§. 16. in 17. Tudi tržaško namestništvo je objavilo ostre zaredbe, da se obvaruje naša dežela goveje kuge.

Ogersko vvaža žita. Žitna letina je bila letos na Ogerskem izredno slaba; to se kaže posebno tudi v tem, da so začeli, nekateri mlinci in žitni trgovci nvažati zvananja žita v deželo. Tako poroča „Pester Lloyd“, da si je neki mlin v Pešti priskrbel žita iz Bpmunije, parni mlinci v Zagrebu da so si naročili ruskega žita skozi Trst, severno Ogersko pa da dobiva žita iz Galicije, kder so letos v obilosti pridelali.

Letina na Serbskem je letos izvrstna. Pridelalo se je mnogo vina, žita in sadja; do zdaj je uže prodanih 300.000 centov posušenih češpelj v Ameriko in na Francosko.

Profesor fr. Š. Kuhač or **Avgust Leban-u**. Slavnoznan hrvaški skladatelj in profesor na glasbenem zavodu v Zagrebu, kojemu je bila poslana v presoji večina skladb prerano preminolega našega skladatelja Avg. Lešana — je radovoljno pregledal skladbe in izrekel, da je bil ranjki skladatelj polen talenta, ki je — daji samouk — dal nekojim skladbam gasbeno dovršeno obliko; ko bi ne bil tako rano umerl, pravi g. profesor, in bi bil imel „prijatelja od struke“, podati bi nam bil mogel še mnogo lepega. Iz obširnije Kuhačeve kritike posnemljemo le nekoliko.

„Avgust Leban,“ tako piše učeni g. profesor, „je talentiran samouk bio, više liričnoga i religioznoga čuvstva, nego li junačkoga uzleta. Tovačovski dobro je rekao, da bi on mogao iz njega šta načiniti, jer Avgust prilično je mnogo originalan i produktivan bio.“ In dalje v pismu pravi: „Priznati se mora, da je za glasbu sretuo disponiran bio, i da si je pravač izbrao, koji se najviše približuje pučkoj našoj glasbi.“

Gospod profesor je „Slovensko deklicio,“ „Prevaro,“ „Zadnji večer,“ „Slovo od domovine,“ „Ostani mi, ostani, zvesta!“ (pesni v tej zbirki) nazval „krasne cvetove.“ Isto tako je pohvalil Lebanovo „Dijaška,“ „Zvonček,“ „Podoknica,“ „Naudušenost,“ „Siroto,“ „V spomin Matiju Doljaku,“ itd. „Latinska maša vrlo je li pa.“ — piše dalje g. profesor, „nu još ljepša Kyrie i Gloria nedovršene maše.“

(G. Avg. Leban je hotel to mašo za moški zbor

posvetiti komenskim pevcem; pa prehitela ga je smrt še predno je započeto delo mogel izvršiti.)

Kritiko o Lebanovih skladbah zaključuje g. Kuhač: „Najviše se mene dojmiju Avgustove male cerkvene pjesnice (n. pr. „Pred Bogom,“ „O devica pomolnica,“ „Veš o Marija,“ „Veselo duša moja,“ „Vi oblaki,“ itd.) to su pravi biseri.“

In da kedo ne bode mislil, da je hrvaški glasbeni učenjak zoper svoje prepričanje tako ugodno sodil glasbotvore prerano umerlega goriškega učitelja Lešana, dostavljamo še njegove besede: „Ja sam vikar očitio govoriti i nepristrano suditi, te mrzim ono talijansko lizanje i potajno rovarenje.“

Avg. Lebanovim prijateljem in njegovim čestilcem pa še povemo, da g. prof. Kuhač Avgustovo biografio natisne v svojem „slovníku.“*)

Zadnje vesti.

Avtonomistični klubi so se uže konstituirali. V klub desnega centra pod Hohenwartom se je dozdaj upisalo 55 poslancev, mej njimi tudi slovenski poslanec Winkler, tako da so zdaj vsi slovenski poslanci v tem klubu. Za predsednika je bil soglasno izvoljen grof Hohenwart, za podpredsednika Klaič in Lieubacher, za zapisnikarja Schneider in dr. Fuchs, za reditelja grof Margheri in grof Brandis; v komisijo pak Hohenwart, Klaič, Lieubacher, knez Lichtenstein in baron Giovanelli. Tudi češki in poljski klub sta se uže konstituirala. Ustavoverna stranka pa se še nij v nobenem klubu stalno utaborila. Dela se nekaki „liberalni klub“, kateremu je 38 poslancev pristopilo, bivši minister Bahmans, znan iz Ofenheimove pravde, nabira ude; prejšnji „fortschrittsklub“ še tudi nij gotov in še čaka novih udov. Mnogi poslanci iz prejšnjega centra še ne vedo, kam bi se dejali, najbrž se bode spet napravil neki klub centra, ki bode vladi prijazen.

Dunajska borza.

	9 okt.
Enotni drž. dolg v bankovcih	67 gl. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	69 " 30 "
Zlata renta	80 " 65 "
1800 drž. posojilo	125 " 75 "
Ackije narodne banke	835 " — "
Kreditne ackije	264 " 30 "
London	117 " 05 "
Srebro	— " — "
Napol.	9 " 31 "
C. kr. cekini	5 " 57 "
Državne marke	57 " 75 "

*) Zaradi nepristranosti sprejeli smo kratek posnetek iz obširne kritike g. prof. Kuhač-a Op. ured.

Podpisani ima na prodaj prav dobro tirolsko

črno vino,

čisto naravno

a ne oddaja je manj, nego po 56 litrov skupaj.

Alojzij Bader.

Anton Gregorič

„Via Ascoli“ (v Getu) številka 18 od znotraj — v Gorici

sprejema vsako mizarsko in tapecirsko delo ter garantuje, da bode dobro in trajno izvršeno.

Priporoča ob enem svojo bogato zalogo hišne oprave (mobilij) tapecirskega blaga in srecal po prav spodobnih cenah.

Novije sodbe zdrav. veljakov o

Franc - Jožefovem grenkem studencu

FRANZ JOSEF BLUMERQUELLE

najuspešnejši grenki vodi:

Prof. dr. pl. Bamberger, Dunaj. Je ena najmočnejših grenkih vod, ki ne proučijo nobenih zlih nasledkov, tudi če se dalje časa rabi. Dunaj, 1877.

Prof. dr. C. pl. Braun-Fernwald, Dunaj. Prav mnogokrat sem se uže prepričal o znanem naglem in zanesljivem učinku te grenke vode; zato priporočam najtopleje to vodo bolnim gospem. Dunaj 1879.

Prof. dr. Meynert, Dunaj. To vodo rabijo prav hmiti dozami se doseže rahli učinek, in pri začetih boleznih v slušajih psych. klinike ovaja pogostoma uzrok bolezni. Dunaj 1879.

Ravnat. c. k. bolnice dr. Lorinser, Dunaj. Wieden. Ta voda je postala znamenita po svoji prlični lastnosti, da tudi prav zmerno zaužita brez nadležnih stranskih učinkov zanesljivo pomaga. Dunaj 1877.

C. kr. bolnica Rudolfstiftung, Dunaj. Letno poročilo 1878. Mož z organično napako na srcu je pil skozi en mesec vsako jutro pol kozarca, voda je vedno enako rahlo učijala in njemu je bilo prav dobro.

C. kr. občna bolnica, Dunaj. V. zdrav. odd. scheja. „Pri želedečenem in črevnem kataru, habit zaprtji, brozčnosti, krvnem zgoščeni, hemoridih, jeternih boleznih in ženskih boleznih so se doslegi izvrstni uspehi.“ 1878.

Dobiva se v Gorici v lokarnici C. ZANETTI, pa tudi v vseh lekarnicah in zalogah mineralnih vod. — Razkazi itd. zastoj po razpošiljalnem vodstvu v Budapešti

Skoro zastonj!!

Konkurzno oskrbnitvo nedavno falirane velike angleške tvornice britanija-srebernega blaga nam je naročilo, da oddamo vse tako blago, katero je v naši zalogi proti mali odškodbi za vozino in 1/4 delavskega zaslužka.

Za samih 6 gl. 75 kr., poslanih ali po pošti povzetih, kot odškodbo za vozino z Angleškega do Dunaja in nekoliko za delo, dobi vsakdo za četrti del prave vrednosti, tedaj skoro zastonj:

- 6 izvrstnih miznih nožev, z britanija srebernim ročem in pravo angleško sreberno-jekleno ostrino;
- 6 najfinejih vilic, brit.-srebro, iz onoga kosa;
- 6 težkih žlic iz britanija-srebra;
- 6 žliček iz britanija-srebra najboljše sorte;
- 1 zajemalnik za mleko iz masivnega britanija-srebra;
- 1 težak zajemalnik za juho iz enac srebra;
- 6 težkih nožnih podložkov
- 6 angleških Viktorija-tas, fino vrezljanih;
- 2 jako okusna namizna svečnika iz britanija-srebra;

40 kosov. Vsi ti predmeti (40) so iz najfinejega britanija-srebra, katero je na svetu edina obstoječa kovina, ki se niti po 20letni rabi ne razločuje od pravega srebra, za kar se garantuje. Naročuje se za c. k. avstr.-ogerske dežele pod naslovom:

General-Depot der I. engl. Britannia-Silber-Fabriken:
Blau & Kann, Wien I. Elisabethstrasse 6.

Vseh 40 kosov skupaj, ki so stali poprej 25 gl. slane, zdaj samo 6 gl. 75 kr.

Ferd. Wokulat

v Gorici

priporoča svojo največo in najcenejo zalogo vseh šolskih knjig in pisne priprave za mestne in ljudske šole.

Josip Culot

v Gorici,

prodajalec razne drobnine v „Raštelu“ št. 299 ima obilno zalogo prav lepega blaga po novejšem okusu, da lahko zadosti vsakej zahtevi: Torbe, kovčke za gospe in gospode, ročne kočije različne velikosti za otroke, razne nove igrače, ročne in ustne harmonike, razna srecala itd. voščene sveče; potem pisarnične stvari: papir, pisne knjižice, tablice, peresa, črnila itd. svete podobne, voščilne listke pripravite in fineje; vse to po takih cenah, da se mu ni bati nobene konkurencije.